

KANDIDAT

9206

PRØVE

NO-156 1 Norsk for barnetrinnet 2

Emnekode	NO-156
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	07.12.2018 09:00
Sluttid	07.12.2018 15:00
Sensurfrist	29.12.2018 00:59
PDF opprettet	29.11.2019 14:26
Opprettet av	Digital Eksamen

✓ NO-156, generell informasjon

Emnekode: NO-156

Emnenavn: Norsk for barnetrinnet 2

Dato: 07.12.18

Varighet: 6 timer

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Målform: Bokmål

Merknader: Besvar EN av tre oppgaver

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Velg et alternativ

Ja

Nei

Besvart.

1 NO-156 H-18 svarside, besvar en av tre oppgaver

Skriv en (1) av disse oppgavene.

Oppgave 1

Hva kjennetegner fantastisk litteratur? Ta utgangspunkt i et fritt valgt verk fra pensum og drøft hvordan det fantastiske kommer fram der. Dra inn relevant teori og begrunn valg av både verk og perspektiv. Diskuter deretter i hvilken grad verket kan inngå i en relevant undervisningssammenheng på mellomtrinnet.

eller

Oppgave 2

Hvordan kan skjønnlitteratur belyse andres livsverdener? Ta utgangspunkt i et fritt valgt verk fra pensum og drøft hvordan dette kommer til uttrykk i det valgte verket. Dra inn relevant teori og begrunn valg av både verk og perspektiv. Diskuter deretter i hvilken grad verket kan inngå i en relevant undervisningssammenheng på mellomtrinnet.

eller

Oppgave 3

Hva er kulturmøte? Ta utgangspunkt i et fritt valgt verk fra pensum og drøft hvordan verket belyser den aktuelle tematikken. Diskuter deretter i hvilken grad det verket du har valgt egner seg til å belyse kulturelle forskjeller i en relevant undervisningssammenheng på mellomtrinnet. Dra inn relevant teori, og begrunn valgt perspektiv.

Lykke til!

Skriv ditt svar her...

Oppgave 3

En av litteraturens viktigste oppgaver er å hjelpe oss å forstå våre

medmennesker. Selv i en tilsynelatende homogen klasse vil det være forskjeller når det gjelder sosiokulturell bakgrunn, interesser, erfaringer, verdier og kunnskaper. Det trenger ikke være snakk om etniske forskjeller. Hva skjer når ulike kulturer møtes? Og hvordan kan litteraturen hjelpe oss med utfordringer grunnet et flerkulturelt mangfold?

Innledningsvis ønsker jeg å definere begrepet kultur. Det er et vanskelig og omfattende begrep. Selv om de fleste har en følelse for hva det betyr, er det vanskelig å finne en definisjon er dekkende for alle de forskjellige kulturer som lever der ute. Min gamle kommunikasjonslærer definerte det som "sånn vi gjør det hos oss". Det er en mer folkelig definisjon, og beskriver kanskje den følelsen de fleste har når de skal beskrive kultur. Ser vi på en definisjonen med mer faglig tyngde som "kultur er de verdier og tradisjoner som binder oss sammen", så er det mange likheter mellom de to definisjonene.

Litteraturen har en unik mulighet til å være en døråpner for det vi oppfatter som fremmed. Både gjennom nærhet og distanse. Gjennom lesing av litteratur som belyser kulturelle forskjeller og kulturelt mangfold får elevene mulighet til å få simulerte erfaringer. Erfaringer de ikke hadde fra før. Forfatteren av Game of Thrones sa en gang, " Hvis man ikke leser, lever man ett liv. Hvis man derimot leser, lever man hundre liv". Selv om sjangeren Miles sannsynligvis har tatt utgangspunkt i er fantasy når han sa dette, syns jeg det er en veldig dekkende påstand for mye, om ikke all litteraturen man leser. Gjennom flerkulturell litteratur får man mulighet til å møte andre kulturer, se ting fra et annet perspektiv, kjenne på følelser man ikke har kjent på før, se et helt annerledes miljø og føle på andre verdier. Og å se på ulikheter innenfra. Det er unikt.

Globaliseringen har gjort at flere kulturer møtes oftere enn tidligere. De nasjonale landegrensene har ikke så mye å si lengre. Kulturer møtes også

på stadig flere arenaer enn tidligere på grunn av teknologiske fremskritt. Behovet for at elevene skal utvikle forståelse og respekt for at vi er forskjellige, har aldri vært viktigere. Det å anerkjenne at vi er forskjellige, men viktigst av alt se verdien av det. Hvordan skal vi klare dette? Det er en stor oppgave og skolen har en stor del av dette ansvaret. Styringsdokumentene for skolen viser vei, men det er lærers oppgave å utfylle dem. Gjennom lesing av litteratur som belyser kulturelt mangfold og relevante problemstillinger som dukker opp i denne sammenhengen, gir det mulighet for samtale og refleksjon. Dette er et steg på veien for å nå dette overordna målet.

Alle vakre ord og begrunnelser om viktigheten av litteratur som belyser et kulturelt mangfold, er bortkastet om det ikke finnes tilgjengelig litteratur. Hvordan finne denne litteraturen? Utvalget er begrenset. En del av litteraturlæreren profesjonalitet handler om å holde seg oppdatert på nylig utgitt litteratur, til en viss grad. Gjennom godt samarbeid med (eventuell) bibliotekar på skolen, de andre norsklærerne, liten oversikt over de tidsskifter som gis ut og en liten titt innom bokhandleren i nye vil det være gode muligheter. Aller viktigst er det å kjenne den kulturelle bakgrunnen til elevene i klassen. Kanskje vil det være en elev med en annen kulturell ryggsekk enn de andre? God kontakt med foreldre kan gi muligheter for tekster man ikke hadde funnet på en annen måte. Og sannsynligvis vil det være populært for eleven det gjelder også.

Og hvordan vite hvilken litteratur man skal bruke? Gjennom en god relasjon med elevene har man kartlagt blant annet hvilke interesser, språklig nivå, verdier og perspektiver de har. PISA og PIRLS vilser sammenheng mellom elevnes holdninger og deres prestasjoner. For å utvikle gode holdninger er det viktig at man velger litteratur som ligger nær interessefeltet til elevene og som man tror elevene kan relatere seg til. I følge Vygotsky bør teksten språklig sett ligge i den nærmeste utviklingszone. Teksten må ligge nær det elevene kan, men samtidig bør det også være noe han/hun kan strekke seg etter. Tekstens og leserens

repertoar bør heller ikke være for ulike. Hvis det er for stor avstand og den litterære friksjonen blir for sterk, vil mismatching være resultat og leseren vil ikke få noe ut av teksten. Hvis derimot avstanden er for liten, vil resultatet være matching og antall problemstillinger vil være redusert. Hvis læreren klarer å finne en litteratur som utfordrer og det oppstår en tension mellom leser og tekst vil det være et godt bakteppe for undring og refleksjon.

Klasserommet er en unik mulighet til en litterær samtale. Det er en samtale hvor elevene får mulighet til å komme med deres innspill og spørsmål. Elevene kommer ofte med helt andre perspektiver til tekstlige elementer. Elevenes innspill bør drive samtalen og læreren bør ikke medvirke i altfor stor grad. Det handler heller om å være en støtte for å gi samtalen retning. Lesing av litteratur som inneholder kulturelle elementer vil det være store og spennede muligheter for den litterære samtalen.

Boken "Sitronlemonaden" syns jeg er et utmerket eksempel på et kulturmøte. Det er en aktuell problemstilling som veldig mange elever kjenner på. Det å føle seg utenfor og ikke alltid bli forstått. Den handler om møtet mellom majoritetskulturen og minoritetskulturen. Hovedpersonen befinner seg konstant i denne spenningen. Moren har utenlandsk bakgrunn. Sønnen tar stor del i den norske kulturen gjennom fritidsaktiviteter og norsk skole. Men hvilken kultur tilhører han, kan han tilhøre begge to? Sitronlemonaden blir selve symbolet på denne spenninga.

Den store problemstillingen gjelder sitronlemonaden, som moren sender med sønnen på skolen, i beste mening. Dette er det aller beste han vet. På skolen blir dette oppfattet som saft. Saft er ikke lov til å ta med seg på skolen. De andre elevene biter seg merke at en elev drikker saft i skoletiden og det utspiller seg en scene i boka. For hovedpersonen blir denne en vond hendelse, og frustasjonen blir stor. Sitronlemonade er

ikke lenger sitronlemonade, det er saft. Og det liker han ikke. Ikke i det hele tatt. Hjemme forstår ikke moren problemstillinga. Sønnen elsker jo sitronlemonade.

Sitronlemonden kan man tolke metaforisk. Man kan se på det som et språklig bilde på noe som er søtt og surt samtidig. Den har vært sur, så har det blitt tilsatt sukker og så har den blitt søt. For hovedpersonens tilfelle kan man si det har gått andre veien. Først så var den søt fordi det var selve symbolet på alle de lykkelige barndomsminnene i hjemlandet. I en norsk kontekst har limonaden blitt sur. Og det hjelper ikke uansett hvor mye sukker man har i den, den kommer ikke til å bli søt uansett. Det er jo ulovlig saft. Dette er et språklig virkemiddel som er ganske avansert. Det er ikke alle lesere som legger merke til inferensen og hører inn under den fagspesifikke leseopplæringa.

Det er mange arbeidsmåter som er aktuelle til denne teksten: skygging, biodikt, se på oversikriften og tenke over hva den handler om, skrive videre i fortellinga, stoppe opp med viktige vendepunkt, første observasjoner, endre synsvinkel, jobbe med de ulike modalitetene etc. Jeg synes det hørt interessant å jobbe med et tolokonnenotat til denne teksten. Dette er en skriveramme som fungerer som et stillas for elevene. Noen elever vil trenge det mer enn andre. For de svakere elevene vil dette være et godt verktøy for å lede dem på rett vei, da de ofte kan miste konsentrasjonen. For dem vil det også være viktig å være tydelig med målet med aktiviteten.

Elevene vil da få udelt et ark hvor det er delt opp i to kolonner. I den ene skriver de direkte observasjoner av hva som skjer, nøytrat og presist. og i den andre skriver de deres tolkning av hva som skjer. Læreren leser teksten opp gjennom høytlesning og oppslaget vises i sin helhet på en stor skjerm i bakgrunnen. Tekstens egentlige mening kommer kun frem gjennom å se begge modalitetene, både verbaltekst og bilde, da de har ulik affordans. Selv om modalitetene til en viss grad underbygger

hverandre vil de likevel være funksjonelt spesialitert. Høytlesningen stopper opp ved sentrale momenter i teksten og gir elevene tid til å skrive. Avhengig av trinn vil det være nødvendig å beskrive den aktuelle situasjonen elevene skal skrive inn i sitt skjema. Man får tilpasset skrivingen ved at de faglig sterkere elevene, vil få muligheten til å tolke og skrive mer enn litt mindre sterke.

Målet med økta er å få frem at vi tolker teksten forskjellig. Vi alle har en kulturell bagasje med oss, som er våre briller i tolkningsarbeidet. Siden målet er stort er det viktig å underbygge målet med aktiviteten i førlesefasen, slik at timen får en tydelig retning. Det er også viktig å sette fokus på hva som hører til i de ulike kolonnene på arket. Direkte observasjoner er vanskelig å skille fra vår tolkning. Tolkningene til elevene vil også være forskjellige. Og ingen tolkning er bedre enn noen annen. Det må være rom for ulike tolkninger og elevene må føle at de kan ytre den, uansett hvor simpelt eller feil det kan føles. Det å tolke handler om å stole på vår leseropplevelse. Ingen lesing er lik og hver lesing bør verdsettes.

Læreren har også med seg perspektiver inn i læringsarbeidet. Ikke bare elevene. Det er viktig å være klar over dette og ikke la dette prege elevenes utspill. Elevenes tolkning er ikke noe dårligere enn lærerens. For en trygg og selvsikker klasse vil de ulike tolkningne komme uavhengig av lærerens. I forkant er det nødvendig at læreren har god kjennskap til teksten. Dette for å gi en meningsfull undervisning, men også å knytte elevenes innspill til teksten. Av og til vil elevene ha problemer med å koble deres tanker til hva i teksten som gjorde at elevene tenkte dette. Det er lærerens oppgave.

Nils Johan Ruud sa " En god novelle er en historie som er større enn seg selv". Det mener jeg "Sitronlemonaden" også er, større enn seg selv. Den setter søkelys på hva som skjer når kulturer møtes har virkelighetsnære utfordringer som elevene kan kjenne på. Den viser at ting er ikke

nødvendigvis er slik de virker. At man ikke skal dømme mennesker uten å ha hørt deres versjon. At det er greit å føle seg litt annerledes. Det gjør vi alle.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg i denne oppgaven har fokusert på møtet mellom tekst og leser i den flerkulturelle litteraturen. Jeg har ikke fokusert på alle gevinstene elevene får av å lese i seg selv.

Besvart.